

SVENSKT NÄRINGSLIV

Omställnings- indikatorn

YRKESVERKSAMMAS INTRESSE FÖR STUDIER,
OMSTÄLLNINGSSSTUDIESTÖDET OCH ATT YRKESVÄXLA.

DECEMBER 2025

Foto: Johnér bildbyrå och Unsplash.

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
Yrkesverksammas intresse för studier och vidareutbildning	8
Stort intresse för studier bland yrkesverksamma	8
Intresse för högre utbildning, yrkeshögskola och komvux	9
Komvux - en relativt outnyttjad resurs i omställningssystemet	17
Inställning till omställningsstudiestödet	19
Ökad kännedom om omställningsstudiestödet	19
Yrkesverksamma är positiva till omställningsstudiestödet	20
Vad omställningsstudiestödet önskas användas till	22
Yrkesverksammas rörlighet på arbetsmarknaden	23
Framtida kompetenser	23
Yrkesverksamma trivs på sitt arbete	24
Sannolikhet att byta arbetsplats, roll, yrke eller bransch	25
Attraktiva sektorer och branscher	26
Slutord och policyförslag	29
God potential – men reformer behövs	29
Svenskt Näringslivs policyförslag	30
Referenser	32

Förord

En fungerande arbetsmarknad är avgörande för kompetensförsörjningen. Trots lågkonjunktur upplever många arbetsgivare att det är svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens. När konjunkturen vänder uppåt riskerar matchningsproblemen att öka ytterligare.

För företagen är tillgången till medarbetare med rätt kompetens avgörande för tillväxt, innovation och konkurrenskraft. För att Sverige ska förbli konkurrenskraftigt krävs en arbetskraft som både kan vidareutveckla sina färdigheter inom sitt nuvarande yrke och, vid behov, ställa om till nya yrkesroller. En fördel för Sverige är omställningsstudiestödet, som infördes i oktober 2022 och som ger yrkesverksamma bättre möjligheter att bredda sin kompetens eller byta yrkesinriktning. På så sätt stärks individens ställning på arbetsmarknaden samtidigt som det kan underlätta för företagen att hitta rätt kompetens.

I Omställningsindikatorn 2025 belyser vi yrkesverksammas intresse för studier, vilka utbildningsinriktningar som lockar mest och hur personer i arbetslivet vill studera. Vi undersöker även hur stor kännedomen om omställningsstudiestödet är och vilka branscher som upplevs som mest attraktiva för yrkesväxling.

Trots att gymnasial yrkeskompetens har varit mest efterfrågad vid företagsrekryteringar sedan 2015 är det ändå få yrkesverksamma som använder omställningsstudiestödet för att studera på komvux, där gymnasiala yrkesutbildningar för vuxna erbjuds. I årets undersökning ställer vi därför även frågor om vad som gör komvux attraktivt.

Vår förhoppning är att rapporten bidrar med värdefulla insikter till politiker, arbetsgivare och utbildningsaktörer i arbetet med att rusta Sverige för framtidens arbetsliv. Genom ett nära samspel mellan utbildning, näringsliv och politiska beslut kan Sverige fortsätta vara en konkurrenskraftig och attraktiv arbetsmarknad, även när arbetsmarknaden och kompetensbehoven förändras.

Kristina Cunningham,
Policyexpert Svenskt Näringsliv

Fakta om Omställningsindikatorn

Denna promemoria bygger på resultatet av en undersökning som analysföretaget Demoskop genomförde under perioden juli – augusti 2025 på uppdrag av Svenskt Näringsliv. Målgruppen var yrkesverksamma i privat och offentlig sektor i åldrarna 27–60 år. Totalt svarade 4036 respondenter på undersökningen. Viktning av data har gjorts efter kön, ålder, region och sektor. Studien har genomförts tre gånger tidigare, 2022, 2023 och 2024.

Sammanfattning

Arbetslivet i Sverige förändras i snabb takt. Teknikutveckling, globalisering och den gröna omställningen skapar nya yrken och förändrar kraven på kompetens. För att Sverige ska förbli konkurrenskraftigt behövs en arbetskraft som kontinuerligt utvecklar sin kompetens genom hela yrkeslivet. Företagens möjlighet att rekrytera rätt kompetens beror både på tillgången till arbetskraft och på hur väl utbildnings-systemet och arbetsmarknaden samspelar för att stödja omställning samt framtida kompetensförsörjning.

I en föränderlig arbetsmarknad blir möjligheten till vidareutbildning och yrkesväxling allt viktigare, både för individers trygghet och för företagens förmåga att anpassa sig. Årets undersökning visar dock en viss försiktighet bland yrkesverksamma. Något färre än tidigare vill byta jobb, bransch eller inleda studier. Denna minskning kan vara kopplad till ekonomisk osäkerhet och ett svagare konjunkturläge. Samtidigt uppger nästan nio av tio att de trivs med sitt arbete, vilket i sig kan bidra till en minskad vilja att byta sysselsättning.

Högt intresse för studier och vidareutbildning

Trots en viss försiktighet är intresset för vidareutbildning fortsatt stort. Tre av fyra yrkesverksamma kan tänka sig att studera inom två år. Intresset är särskilt stort bland de som nyligen gått en utbildningsinsats eller planerar att yrkesväxla. Många vill kombinera arbete och studier, och efterfrågar kortare utbildningar, deltidstudier och flexibla upplägg – gärna på distans.

Universitet och högskola är den mest attraktiva utbildningsformen, följt av yrkeshögskola. Intresset för komvux minskar däremot något, trots att gymnasial yrkeskompetens är starkt efterfrågad på arbetsmarknaden. Mest populära ämnesområden varierar beroende på utbildningsform, men intresset för industri och teknik ökar på komvux.

Omställningsstudiestödet

Kännedomen om omställningsstudiestödet har under 2025 ökat till 47 procent. Fyra av fem yrkesverksamma har en positiv inställning till stödet. 36 procent vill använda stödet för att byta till ett nytt yrkesområde (re-skilling), medan 48 procent vill förbättra specifika kompetenser eller vidareutbilda sig inom sitt nuvarande yrke (up-skilling). Stödet har god potential att bli ett centralt verktyg för vidareutbildning och yrkesväxling, men kunskapen om stödet behöver öka, särskilt bland vissa grupper.

Rörlighet och framtida kompetenser

Var femte yrkesverksam kan tänka sig att byta yrke eller bransch, främst yngre i åldrarna 27–38 år. Av de som planerar att byta yrke uppger 80 procent att de även planerar att byta bransch. De mest attraktiva branscherna 2025 är ekonomi, juridik och administration, data och IT samt teknik och industri. Bland de som vill byta yrke ligger data och IT i topp. Yrkesverksamma lyfter särskilt fram AI, digital kompetens, tekniska färdigheter och hållbarhet som kompetensområden där de bedömer att efterfrågan kommer att öka inom tre år.

Utmaningar och reformbehov

Sverige står inför flera utmaningar med svag BNP-tillväxt, låg produktivitetsökning och kompetensbrist inom alla sektorer. Ett system som främjar livslångt lärande är därför viktigt för att stärka konkurrenskraften och innovationsförmågan.

Universitet och högskola spelar en central roll både i att möta arbetsmarknadens snabbt föränderliga krav och i att driva forskning och innovation. Införandet av omställningsstudiestödet är ett viktigt steg för att underlätta det livslånga lärandet men resurstilldelningen till högre utbildning behöver utvecklas så att fler kan vidareutbilda sig under yrkeslivet.

Yrkeshögskolan är en nyckel till både kompetensutveckling och yrkesväxling. Den har under de senaste 10 åren blivit allt mer efterfrågad, och expansionen behöver ske med bibehållen kvalitet, goda resultat och fortsatt stark koppling till arbetsmarknadens behov.

För att stärka komvux roll i omställningssystemet krävs ökad kännedom, ett bredare utbildningsutbud och starkare samverkan mellan utbildningsanordnare och arbetsgivare. Tillgången till yrkesvux behöver också förbättras, särskilt för yrkesväxlare, för att möta kompetensbristen och öka utbildningens attraktivitet.

Omställningsindikatorn visar att de utbildningar som yrkesverksamma föredrar inom universitet och högskola, yrkeshögskola samt komvux i stor utsträckning motsvarar arbetsmarknadens behov. Svenskt Näringsliv anser dock att både tillgången till och tillgängligheten inom utbildningssystemet behöver stärkas, liksom att utbudet i ännu större utsträckning bör spegla de kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden. Undersökningen betonar också vikten av att utbildningsväsendet erbjuder flexibla studievägar och möjligheter att kombinera arbete och studier. Detta är en avgörande förutsättning för att både individer och företag ska kunna stärka sin konkurrenskraft på arbetsmarknaden.

Ett välutnyttjat omställningsstudiestöd har god potential att bidra till både ökad rörlighet på arbetsmarknaden och en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning.

Yrkesverksammas intresse för studier och vidareutbildning

Arbetslivet präglas av snabba förändringar där tekniska framsteg. Automatisering, artificiell intelligens (AI) och förändrade regelverk snabbt kan påverka förutsättningarna för olika branscher och företag. Utvecklingen påverkar både hur arbetet utförs och vilka kompetenser som efterfrågas. Vissa yrken förändras i grunden eller försvinner, samtidigt som nya yrkesroller växer fram. Arbetsmarknadens krav på utbildning och kunskap har även ökat under senare år. Strukturuomvandlingen på arbetsmarknaden innebär att behovet av omställning är fortsatt högt.¹

I denna snabbt föränderliga miljö blir svårigheterna att rekrytera rätt kompetens särskilt påtagliga. Oavsett konjunkturläge upplever svenska arbetsgivare svårigheter att rekrytera rätt kompetens. Enligt Arbetsförmedlingens undersökningar har denna matchningsproblematik dessutom tilltagit över tid.²

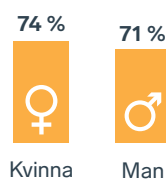
Möjligheten till vidareutbildning eller yrkesväxling underlättar för individer att anpassa sig till arbetsmarknadens förändringar och minskar risken för arbetslöshet. Samtidigt stärker det företagets förmåga att ställa om och möta nya krav. Även EU betonar att kompetensutveckling och livslångt lärande är avgörande för tillväxt, produktivitet och innovation, och därmed centralt för företagets konkurrenskraft, särskilt bland små och medelstora företag.³

Stort intresse för studier bland yrkesverksamma

En majoritet av de yrkesverksamma, tre av fyra, uppger att de kan tänka sig att påbörja en utbildning inom de närmaste två åren (se figur 1). Även om andelen minskat något för andra året i rad är intresset fortsatt högt. Skillnaderna mellan kvinnor och män är relativt små, men kvinnor är genomgående något mer positiva till studier.

Intresset för studier är högst bland yrkesverksamma under 49 år, men även bland yrkesverksamma i åldersgruppen 50 till 60 år svarar en majoritet att de kan tänka sig att studera inom två år (65 procent av kvinnorna och 61 procent av männen).

Intresse för studier

1 Arbetsförmedlingen (2024). Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2024 - Utvecklingen på arbetsmarknaden 2024–2026.

2 Arbetsförmedlingen (2025). Arbetsmarknadsutsikterna våren 2025 - Utvecklingen på arbetsmarknaden 2025–2026.

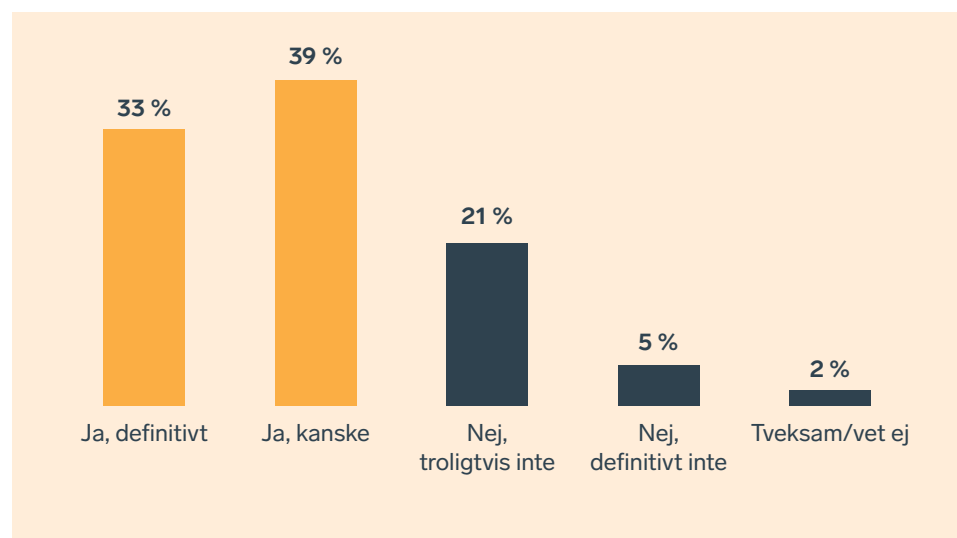
3 Europeiska kommissionen (2020). EU-skills agenda.

Intresset för att studera är särskilt stort bland de som tror att de sannolikt kommer att byta yrke inom de närmaste åren. Deras intresse är 19 procentenheter högre jämfört med dem som inte tror att de kommer att byta yrke. Bland yrkesverksamma som har deltagit i en utbildning under de senaste två åren är viljan att studera betydligt större. 89 procent av denna grupp uppger intresse för fortsatt utbildning, jämfört med 67 procent bland dem som inte har studerat nyligen. Resultaten visar att både förväntad yrkesväxling och tidigare studier ökar benägenheten att studera vidare.

Vid jämförelse mellan sektorer framgår att intresset är högt inom både privat och offentlig sektor, men något fler i offentlig sektor (77 procent) än i privat sektor (70 procent) uppger att de kan tänka sig att studera. Utbildningsbakgrunden har också betydelse: 75 procent av dem med eftergymnasial utbildning kan tänka sig att läsa vidare, jämfört med 66 procent bland dem som har en gymnasieutbildning som högsta nivå. Personer med utländsk bakgrund är något mer positiva till studier (76 procent) än personer med svensk bakgrund (72 procent). Skillnaderna mellan storstad, mindre städer och landsbygdskommuner är små, endast två procentenheter.

Figur 1. Intresse för studier

Kan du tänka dig att läsa en utbildning inom de närmaste två åren?

Bas: Samtliga 4036 intervjuer

Intresse för högre utbildning, yrkeshögskola och komvux

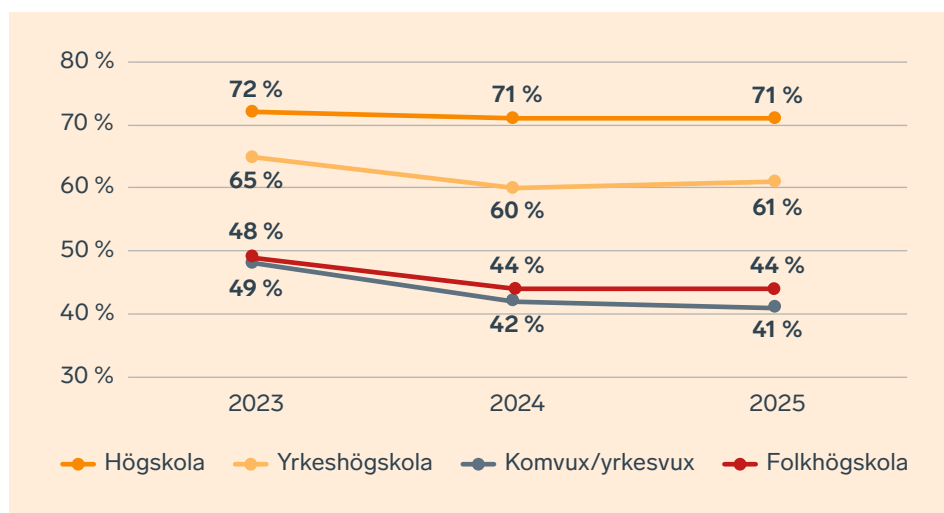
Resultaten från undersökningen visar att universitet och högskolor är den utbildningsform som flest yrkesverksamma kan tänka sig att läsa vid. Sju av tio uppger intresse för studier på högskolenivå. Även yrkeshögskolan lockar många; sex av tio svarar att de kan tänka sig att studera där. Intresset för universitet, högskola och yrkeshögskola har varit högt under hela mätperioden. Undersökningen visar dock en nedgång för yrkeshögskola, komvux och folkhögskola jämfört med 2023 (se figur 2).

Nedgången är särskilt tydlig för komvux/yrkesvux, där andelen sjunker med åtta procentenheter under de senaste två åren. Ur ett kompetensförsörjningsperspektiv är denna utveckling betydelsefull, eftersom gymnasial yrkeskompetens är den utbildningsnivå som företagen oftast efterfrågar vid rekrytering.⁴

Val av utbildningsform påverkas i hög grad av individens utbildningsbakgrund. Personer med högskoleexamen uppger främst intresse för universitet och högskola, medan personer med gymnasieexamen i större utsträckning föredrar yrkeshögskola eller komvux. Intresset för universitets-, högskole- och yrkeshögskolestudier är högre bland yngre yrkesverksamma (27–38 år). Intresset för komvux är däremot relativt jämnt fördelat över åldersgrupperna.

Figur 2. Intresse för olika utbildningsformer

Vad är din inställning till följande utbildningsformer?

Bas: Andel som svarat "kan definitivt tänka mig" + "eventuellt ett alternativ"

Yrkesverksamma vill kombinera studier med jobb

Årets undersökning omfattar frågor om önskad utbildningslängd, studietakt och undervisningsform. Resultaten visar att yrkesverksamma är intresserade av kortare utbildningar, det vill säga kurser och program som varar upp till ett år (se tabell 1). Inom samtliga utbildningsformer anger mer än hälften att de vill studera upp till ett år (komvux 54 procent, yrkeshögskola 55 procent och universitet/högskola 57 procent).

⁴ Svenskt Näringsliv (2024). Kompetens var god dröj. Rekryteringsenkäten 2023/2024.

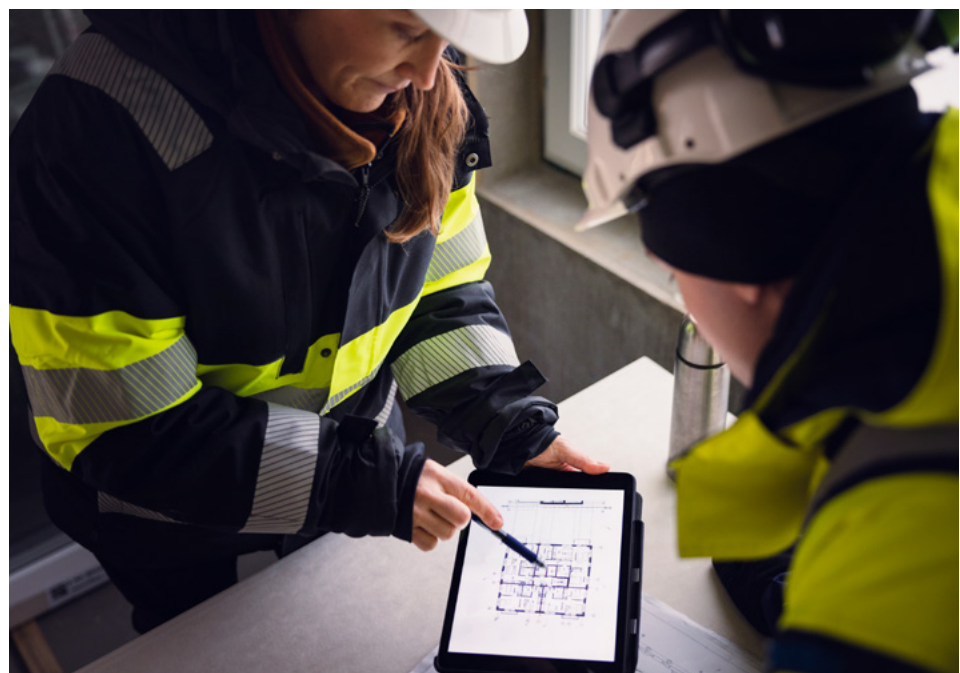
Tabell 1. Omfattning av studier

Vilken omfattning på studier skulle du kunna tänka dig som längst?

	Komvux	YH	Universitet/ Högskola	Samtliga
Kortare kurser upp till två veckor	4 %	5 %	7 %	8 %
Kurs på 4-8 veckor	12 %	13 %	14 %	15 %
En termin	12 %	13 %	15 %	14 %
Ett år	26 %	24 %	21 %	22 %
Två år	29 %	26 %	22 %	21 %
Tre år eller längre	9 %	9 %	11 %	9 %
Tveksam/vet ej	9 %	11 %	11 %	11 %

En av fyra yrkesverksamma uppger intresse för kurser som varar mellan två och åtta veckor (se tabell 1). Män uppger i högre grad än kvinnor att de är intresserade av sådana kurser, 29 procent respektive 21 procent. Även äldre personer, i åldern 50 till 60 år, visar ett större intresse då ungefär var tredje kan tänka sig att delta i kurser. Korta kurser ger möjlighet till kontinuerlig kompetensutveckling utan längre avbrott från arbetet, vilket kan vara fördelaktigt både för individ och arbetsgivare. De kan även bidra till att fler yrkesverksamma väljer att vidareutbilda sig, eftersom tröskeln blir lägre när utbildningarna är kortare.

Det är 21 procent som vill studera i två år och andelen är något högre inom komvux och yrkeshögskola. Det finns ett samband mellan utbildningens längd och avsikten att byta yrkesbana. Personer som överväger ett bransch- eller yrkesbyte kan i högre grad tänka sig en längre utbildning. Endast 9–11 procent kan tänka sig tre år eller mer.

Tabell 2. Mest attraktiva studietakten

Vilken studietakt är mest attraktiv för dig?

	Komvux	YH	Universitet/ Högskola	Samtliga
20 % eller mindre	15 %	16 %	21 %	22 %
40 %	25 %	26 %	26 %	26 %
60 %	18 %	17 %	15 %	14 %
80 %	7 %	6 %	5 %	6 %
100% eller mer	22 %	23 %	21 %	20 %
Tveksam/vet ej	13 %	12 %	12 %	13 %

Majoriteten av de yrkesverksamma uppger att de vill studera på deltid, motsvarande 60 procents studietakt eller lägre, medan var femte föredrar heltidsstudier (se tabell 2). Personer med högre utbildning anger i större utsträckning än personer med gymnasial utbildning att de vill studera på deltid. Det finns även ett samband mellan önskad studietakt och benägenheten att byta bransch eller yrke. De som överväger ett sådant byte uppger oftare att de föredrar heltidsstudier.

När det gäller undervisningsform uppger majoriteten att de önskar flexibla lösningar. Tre av fyra föredrar helt eller delvis distansbaserade studier, medan cirka 20 procent helst vill studera helt eller mestadels på plats (se tabell 3). Fler män än kvinnor föredrar fysisk undervisning. Motsvarande mönster finns för distansutbildning, där fler kvinnor, särskilt i åldersgruppen 29–38 år, anger att de vill studera på distans. Sammantaget visar resultaten att många yrkesverksamma efterfrågar utbildningar som är kortare, ges på deltid och erbjuder hög grad av flexibilitet.

Tabell 3. Distans eller fysisk utbildning

Vill du helst läsa din utbildning digitalt eller fysiskt på plats?

	Komvux	YH	Universitet/ Högskola	Samtliga
Helt fysiskt	8 %	7 %	6 %	7 %
Mestadels fysiskt	13 %	13 %	11 %	12 %
Lika mycket fysiskt som på distans	22 %	22 %	20 %	21 %
Mestadels på distans	33 %	33 %	33 %	32 %
Helt på distans	19 %	21 %	25 %	24 %
Tveksam/vet ej	5 %	5 %	5 %	5 %

Vad och hur yrkesverksamma vill studera vid universitet och högskola

Universitet och högskolor spelar en central roll för företagens kompetensförsörjning, särskilt inom kunskaps- och forskningsintensiva branscher. Enligt undersökningen uppger 75 procent av kvinnorna och 67 procent av männen att de kan tänka sig att studera vid högskola och universitet. Utbildningsbakgrunden påverkar i hög grad inställningen, bland personer med akademisk examen svarar nio av tio att de kan tänka sig studier vid ett lärosäte, jämfört med 45 procent bland personer med en gymnasial utbildning. Anställda i offentlig sektor är i högre grad positiva till högre utbildning (79 procent) än anställda i privat sektor (66 procent).

När det gäller ämnesområden uppger flest yrkesverksamma intresse för juridik och samhällsvetenskap, följt av teknik samt humaniora och teologi (se figur 4). Män anger främst intresse för teknik, juridik och samhällsvetenskap, medan kvinnor i högre grad väljer juridik, samhällsvetenskap samt pedagogik och lärarutbildning. Skillnaderna mellan könen är störst inom teknik, där 46 procent av männen uppger intresse jämfört med 16 procent av kvinnorna. Inom vård och omsorg är mönstret det omvända, 18 procent av kvinnorna anger intresse för studier inom området, jämfört med 6 procent av männen.

Jämfört med 2024 har intresset för de flesta ämnesområden minskat något. Det hänger troligen samman med att andelen som överväger studier totalt sett har sjunkit. Den största minskningen finns inom juridik och samhällsvetenskap, där intresset minskar med åtta procentenheter.

Av de yrkesverksamma som kan tänka sig högskolestudier uppger ungefär hälften att de föredrar att studera mestadels eller helt på distans. En av fem föredrar utbildningar på upp till två år, medan majoriteten vill läsa kortare utbildningar. Ungefär en av fem är intresserad av kurser som varar mellan två och åtta veckor.

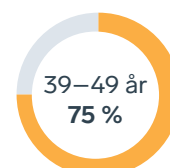

Figur 4. Intresse för ämnesområden på högskola/ universitet.

Vilket/vilka av dessa ämnesområden skulle du kunna tänka dig?

Bas: Har uppgett att man kan tänka sig att studera på högskola/universitet

**Intresse för
högskola/universitet
utifrån ålder****Vad och hur yrkesverksamma vill studera vid yrkeshögskolan**

Yrkeshögskolan (YH) erbjuder eftergymnasiala yrkesutbildningar till exempel projektledare VVS, köksmästare, mjukvarutestare, byggledare och key account manager. Under 2024 studerade närmare 90 000 personer vid någon av landets YH-utbildningar.⁵ En central del av yrkeshögskolans uppdrag är det nära samarbetet med arbetslivet, vilket säkerställer att utbildningarna motsvarar arbetsmarknadens behov.

Utbildningsutbudet består av program, korta kurser och kurspaket. De korta kurserna, som infördes 2020, omfattar nästan samtliga utbildningsområden och bidrar till kompetensutveckling inom flera branscher.

Under perioden 2024 till 2028 pågår pilotverksamheten Nationell yrkesutbildning (NY), där gymnasial yrkesutbildning bedrivs enligt yrkeshögskolans modell. Syftet med NY är att öppna upp för ett bredare utbud av gymnasial yrkesutbildning som efterfrågas av arbetsmarknaden.

Myndigheten erbjuder även YH-flex, som riktar sig till personer med yrkeserfarenhet inom utbildningsområde. Genom validering kan deltagarna tillgodoräkna sig delar av utbildningen och därmed förkorta studietiden. I genomsnitt förkortades studietiden med 42 procent för deltagare inom YH-flex⁶.

Av de yrkesverksamma uppger 61 procent att de kan tänka sig studier vid yrkeshögskola (se figur 2 ovan). Intresset skiljer sig marginellt mellan kvinnor och män, 63 respektive 60 procent, samt mellan privat och offentlig sektor.

Till skillnad från den högre utbildningen framträder inget enskilt dominerande ämnesområde inom yrkeshögskolan. Omkring tre av tio uppger intresse för ekonomi,

⁵ MYH (2025). Statistik årsrapport 2025. Diarienummer: MYH 2024/5212

⁶ Ibid.

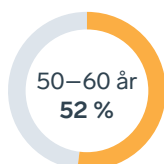
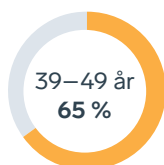
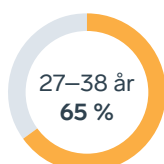
administration och försäljning, data och IT, teknik samt tillverkning (se figur 5). Jämfört med 2024 har intresset för ekonomi, administration och försäljning minskat med fem procentenheter. Män visar större intresse för teknik och tillverkning, medan kvinnor i högre grad väljer hälso- och sjukvård samt socialt arbete.

De som planerar studier inom yrkeshögskolan föredrar främst utbildningar som varar upp till ett år. En tredjedel kan tänka sig längre utbildningar. Distansutbildning eller en kombinerad undervisningsform är mest efterfrågad. Majoriteten föredrar att studera på deltid. Cirka en fjärdedel uppger att de vill studera på heltid.

Figur 5. Intresse för ämnesområden på yrkeshögskolan

Vilket/vilka av dessa ämnesområden skulle du kunna tänka dig?

Intresse för att studera
på yrkeshögskolan
utifrån ålder

Bas: Har uppgett att man kan tänka sig att studera på yrkeshögskola

Vad och hur yrkesverksamma vill studera vid komvux/yrkesvux

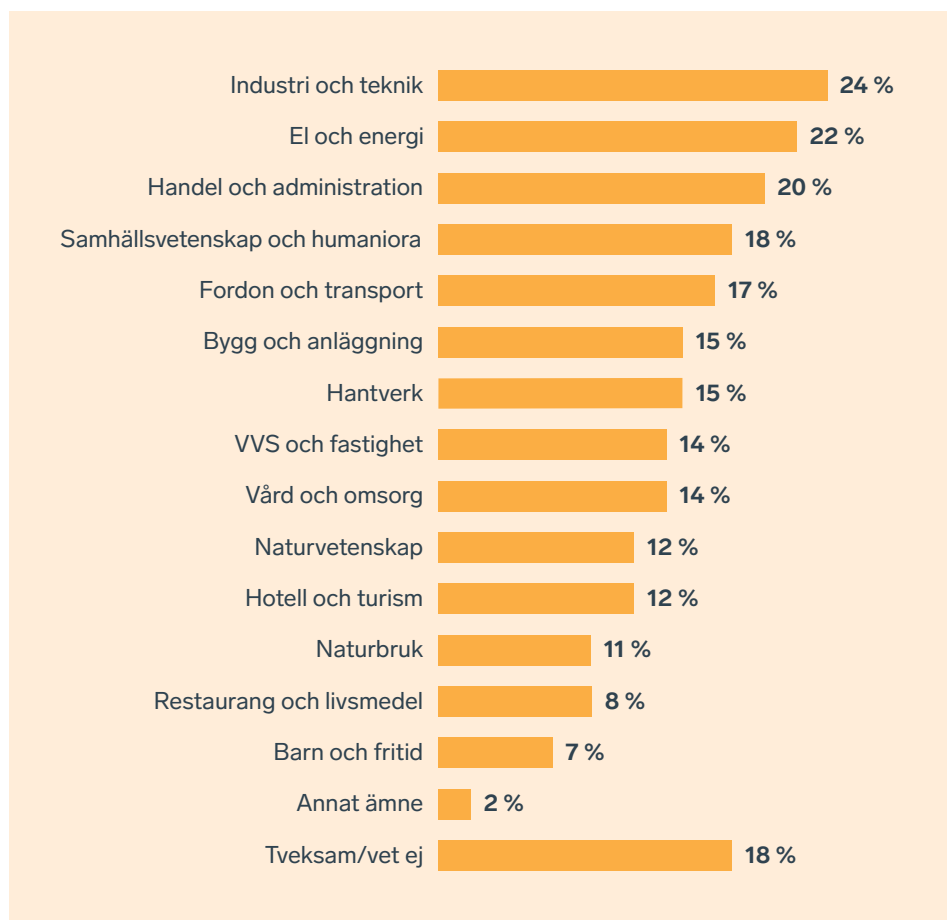
Nästan hälften av företagen, 47 procent, som har försökt rekrytera har sökt medarbetare med gymnasial yrkesutbildning. Det vill säga personer som utbildats inom gymnasieskolan eller på komvux (yrkesvux). Gymnasial yrkeskompetens har varit den mest efterfrågade kompetensen sedan 2015, och behovet har ökat under det senaste decenniet. Exempel på yrkesroller inom yrkesvux är elektriker, förare av lastbil och buss, drifttekniker inom IT, säljare, styckare, installatörer, målare, plåtslagare, montörer och kockar.⁷

⁷ Svenskt Näringsliv (2024). Kompetens var god dröj.

Av de yrkesverksamma har 41 procent en positiv inställning till komvux eller yrkesvux (se figur 2 ovan), 46 procent bland kvinnor och 37 procent bland män. Att en stor andel ser positivt på komvux är betydelsefullt mot bakgrund av det stora behovet av gymnasial yrkeskompetens. Samtidigt har intresset för komvux minskat sedan undersökningen 2023, särskilt bland kvinnor och i åldersgruppen 27–38 år.

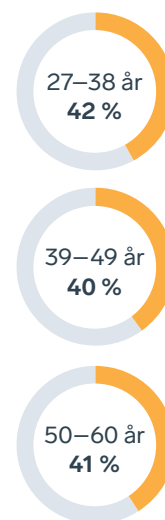
Figur 6. Intresse för ämnesområden komvux/yrkesvux

Vilket/vilka av dessa ämnesområden skulle du kunna tänka dig?

Bas: Har uppgett att man kan tänka sig att studera på yrkeshögskola

Intresse för att studera på komvux utifrån ålder

De mest populära ämnesområdena är industri och teknik, el och energi samt handel och administration. Intresset för industri och teknik ökar jämfört med 2024. Respondenterna uppvisar en större osäkerhet kring vilka utbildningsområden som kan vara aktuella inom yrkesvux jämfört med högre utbildning och yrkeshögskoleutbildningar (se figur 6, svarsalternativ 'vet ej'). Värt att notera är att intresset för olika ämnesområden skiljer sig kraftigt mot det faktiska utbudet av yrkesutbildning inom komvux, där majoriteten av alla utbildningsplatser finns inom vård och omsorg.⁸

⁸ Skolverket (2025). Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2024.

Komvux - en relativt outnyttjad resurs i omställningssystemet

Av de yrkesverksamma uppger 41 procent att de har en positiv inställning till komvux (se figur 2). Trots detta är det fortfarande en mindre andel som ser komvux eller yrkesvux som en relevant utbildningsväg för omställning. Enligt CSN:s statistik för 2024 har 9 procent av de yrkesverksamma använt omställningsstudiestödet för studier inom komvux.⁹

Komvux har goda förutsättningar att bidra till kompetensförsörjningen och uppfyller i hög grad kriterierna för omställningsstudiestödet. Yrkesutbildningarna inom komvux (yrkesvux) är vanligtvis korta och inriktade mot konkreta behov på arbetsmarknaden.

De som uppger att de kan tänka sig att studera inom komvux/yrkesvux fick i årets undersökning ange vilka faktorer de upplever som positiva med utbildningsformen. Resultaten visar att praktiska och arbetsnära aspekter värderas högt. Den korta utbildningstiden, som 55 procent anger som främsta fördel, kan tyda på yrkesverksammas intresse för kortare utbildningar som inte medför längre avbrott från arbetslivet (se tabell 4).

Nästan hälften (48 procent) framhåller goda jobbchanser, vilket visar att komvux kan uppfattas som en väg med tydlig koppling till arbetsmarknaden. Endast en mindre andel (10 procent) anger att de väljer komvux för att det yrke de vill läsa till erbjuds där, vilket kan tyda på att utbudet inte upplevs som tillräckligt relevant eller att kännedomen om möjligheterna är begränsad. Närhet till utbildningsorten lyfts av en fjärdedel av respondenterna, särskilt bland äldre, vilket understryker betydelsen av tillgänglighet och flexibilitet för vuxnas studieval.

Tabell 4. Vad av följande upplever du som positivt med komvux/yrkesvux?

Utbildningen är relativt kort (1–1,5 år)	55 %
Goda möjligheter till jobb efter studier	48 %
Utbildningen finns i mitt närområde	25 %
För att det yrke jag vill läsa till erbjuds i yrkesvux	10 %
Annan anledning	3 %
Tveksam/vet ej	11 %

Bas: Har uppgett att man definitivt/kan tänka sig studera på komvux/yrkesvux, 1 670 intervjuer.

9 CSN (2025). Studiestödet 2024 – en uppföljning av studiestödets utveckling och effekter.

Varför väljer vissa bort komvux?

Yrkesverksamma som har en positiv inställning till komvux, men som inte vill använda omställningsstudiestödet för komvux, fick ange skälen till detta. Analysen visar att de vanligaste motiven är att andra utbildningsformer, som universitet, högskola eller yrkeshögskola, uppfattas som mer attraktiva. Eftergymnasial utbildning anses ha högre status, passar bättre för personer med akademisk bakgrund och uppfattas leda till bättre jobbmöjligheter.

” Högre status och bättre chans till jobb när man studerat via universitet.”

Andra vanliga skäl är osäkerhet kring komvux och yrkesvux, till exempel vad som erbjuds, vilka utbildningar som finns eller hur systemet fungerar. Osäkerhet kring utbildningsutbudet inom komvux syns även i figur 6 ovan, då nästan en femtedel svarar ”vet ej” på frågan vad de vill läsa där. Flera anger även att utbildningar inom det område de är intresserade av inte erbjuds inom komvux, eller att utbudet inte motsvarar deras behov.

” Oklart vad komvux kan erbjuda mig, men hittar jag rätt så kan jag absolut tänka mig använda mig av detta.”

Att fler yrkesverksamma ser högskola eller yrkeshögskola som mer attraktiva utbildningsvägar kan bero på att komvux associeras med mer grundläggande utbildning snarare än karriärutveckling och yrkesväxling. Det visar på behovet av ökad kunskap om vilka yrkesutbildningar som finns på komvux och att de i hög utsträckning leder till jobb.

Inställning till omställningsstudiestödet

Vidareutveckling av befintliga kunskaper (så kallad up-skilling) och förvärv av nya kompetenser (re-skilling) samt livslångt lärande lyftas fram som centrala av både OECD och EU. Behovet har förstärkts av teknologisk utveckling, digitalisering och globala förändringar som påverkar arbetsmarknaden. EU bedömer även att den gröna omställningen kommer att skapa nya jobb inom exempelvis förnybar energi, hållbart byggande, avfallshantering och cirkulär ekonomi.¹⁰

I oktober 2022 infördes omställningsstudiestödet i Sverige i samband med reformen En reformerad arbetsrätt – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. Syftet med stödet är att fler yrkesverksamma ska kunna vidareutbilda sig inom sitt nuvarande område eller utbilda sig till ett nytt yrke. Stödet kan också bidra till att stärka samhällets och näringslivets kompetensförsörjning genom ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

För att få omställningsstudiestöd måste individen uppfylla vissa krav. Ett av kraven är att utbildningen ska stärka individens ställning på arbetsmarknaden utifrån arbetsmarknadens behov av kompetens. Stödet kan som längst ges 44 veckor vid heltidsstudier, vilket motsvarar cirka ett års heltidsstudier.

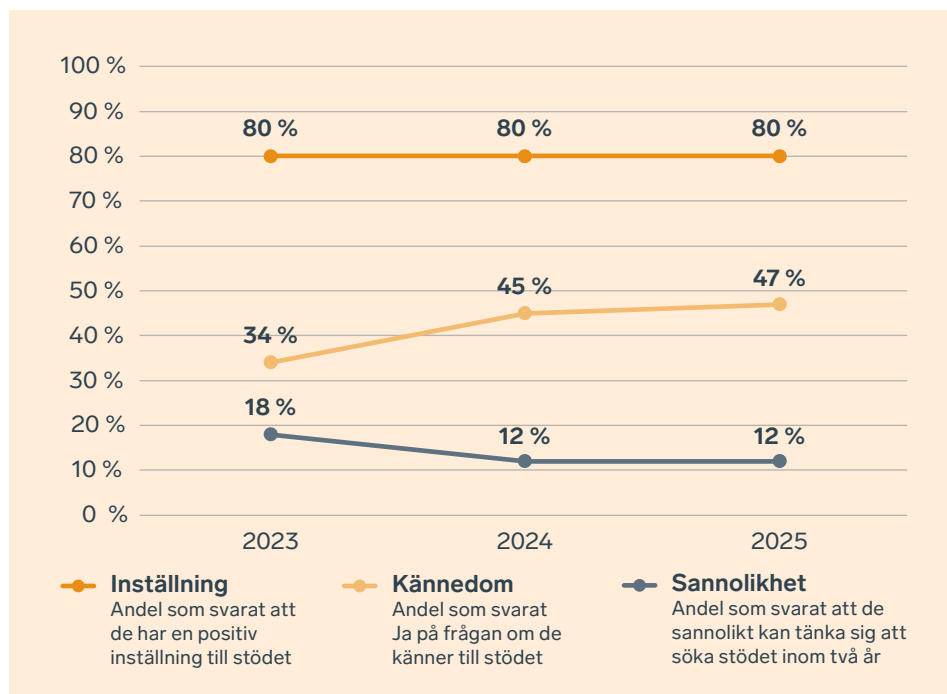
Ökad kännedom om omställningsstudiestödet

Tre år efter reformens införande uppger 47 procent av de yrkesverksamma, att de känner till omställningsstudiestödet. Jämfört med 2023 har kännedomen ökat markant, då motsvarande andel var 34 procent. Ökningen från föregående år är dock mer blygsam (se figur 7).

Kännedomen om stödet är högre bland kvinnor (51 procent) än bland män (42 procent), och varierar främst med utbildningsbakgrund. Personer med utbildning från universitet eller högskola uppger i betydligt högre grad att de känner till stödet än personer med gymnasial utbildning. Kännedomen är också större inom offentlig sektor (52 procent) jämfört med privat sektor (43 procent). I åldersgruppen 50–60 år är stödet minst känt. Det finns inga skillnader beroende på om man bor i storstad, mindre tätort eller landsbygd.

¹⁰ Exempelvis, OECD (2019) Skills Strategy 2019, OECD (2023), The Future of Work och Europeiska kommissionen (2020) Skills Agenda Cedefop (2023) Skills in transition, The way to 2035. Europeiska kommissionen (2021) Labour Markets and the Green Transition: a practitioner's guide to the task-based approach

Figur 7. Inställning, kännedom och sannolikhet att söka omställningsstudiestöd

Yrkesverksamma är positiva till omställningsstudiestödet

För att mäta inställningen till omställningsstudiestödet fick respondenterna information om vad stödet innebär i praktiken. Resultaten visar att en stor majoritet är positivt inställda till stödet. Totalt uppger 80 procent att de har en positiv inställning, medan 7 procent är negativa. Skillnaderna mellan privat och offentlig sektor samt mellan utbildningsnivåer är små.

Kvinnor i åldern 27–38 år är den grupp som är mest positiv, där 87 procent uppger en positiv inställning. Lägst andel återfinns bland män i åldern 50–60 år, med 72 procent. Bland personer som uppger att de kan tänka sig att påbörja en utbildning eller byta bransch inom två år är nio av tio positiva till stödet. Stödets attraktionskraft bekräftas även av CSN:s statistik. Fram till den 31 oktober 2025 hade cirka 90 000 personer ansökt om omställningsstudiestöd.

Trots att kännedomen om stödet har ökat sedan 2023 och fyra av fem är positiva, uppger endast 12 procent att de sannolikt kommer att ansöka om stödet inom två år (se figur 7). Andelen är oförändrad sedan 2024 men lägre än 2023. Det finns inga större skillnader mellan privat och offentlig sektor i benägenheten att söka, men i faktiska antal har fler från offentlig sektor ansökt enligt CSN:s uppgifter.¹¹ I absoluta tal motsvarar 12 procent en omfattande grupp yrkesverksamma inom både privat och offentlig sektor, vilket överstiger systemets nuvarande kapacitet.

¹¹ CSN (2025). Studiestödet 2024- en uppföljning av studiestödets utveckling och effekter.

Yrkesverksamma med utländsk bakgrund (22 procent) anger i högre utsträckning att de är intresserade av att söka jämfört med yrkesverksamma med svensk bakgrund (10 procent). De som nyligen har deltagit i en utbildning uppger i högre utsträckning att de kan tänka sig att söka stödet än de som inte har deltagit i utbildning de senaste två åren.

De som svarade att det inte är sannolikt att de kommer att söka omställningsstudiestöd inom två år fick ange orsaker till detta. Analysen av de cirka 2 300 öppna svaren visar på flera olika skäl, men framför allt tre återkommande teman. Det första handlar om ålder och pension. Många känner sig för gamla för att börja om. De närmar sig pension eller anser att det inte är värt att satsa på utbildning när de har få år kvar i yrkeslivet.

Det andra skälet rör arbetssituationen. Många uppger att de trivs i sina nuvarande anställningar, har trygga arbetsvillkor och upplever goda utvecklingsmöjligheter inom sitt yrkesområde. Företag i Sverige är också generellt bra på kompetensutveckling. Nio av tio företag erbjuder någon form av kompetensutveckling till sina medarbetare.¹²

” Trivs väldigt bra på mitt jobb och med mina nuvarande arbetsuppgifter, vill hellre lägga tid på att kompetensutveckla mig inom det jag redan arbetar med.”

Det tredje skälet är ekonomiskt. Flera uppger att de inte anser sig ha ekonomiska möjligheter att studera med reducerad inkomst eller att gå ned till 80 procent av sin lön under studietiden.

¹² SCB (2023). Personalutbildning i företagen 2020.

Vad omställningsstudiestödet önskas användas till

I årets undersökning uppger 36 procent av de yrkesverksamma att de vill använda omställningsstudiestödet för att byta till ett nytt yrkesområde, det vill säga för omskolning (re-skilling). Andelen är tre procentenheter lägre jämfört med 2024. Nära hälften, 48 procent, anger att de vill använda stödet för att förbättra specifika kompetenser eller vidareutbilda sig inom sitt nuvarande yrke (up-skilling), se figur 8.

Figur 8. Användning av omställningsstudiestödet.

Tänk dig att du skulle använda omställningsstudiestödet. Vad skulle du då primärt använda det för?

Något fler kvinnor (38 procent) än män (35 procent) uppger att de skulle använda stödet för omskolning till ett nytt yrkesområde. Bland dem som upplever osäkerhet kring om deras kompetens kommer att vara efterfrågad inom fem år uppger hälften att de skulle använda stödet för omskolning. Skillnaderna mellan privat och offentlig sektor är små.

Personer som har studerat vid yrkeshögskola eller komvux/yrkesvux anger i betydligt högre utsträckning att de vill använda stödet för omskolning, jämfört med dem som studerat vid universitet eller högskola. De som har studerat vid universitet eller högskola uppger i högre grad att de skulle använda stödet för att fördjupa eller bredda sin befintliga kompetens.

Yrkesverksammas rörlighet på arbetsmarknaden

Kompetensförsörjningen är i dag det största hindret för att fler företag ska kunna växa. Sju av tio företag uppger att de har svårt att rekrytera rätt kompetens och vart fjärde rekryteringsförsök misslyckas helt. Konsekvenserna blir bland annat minskad försäljning, försämrad lönsamhet, uppskjutna expansionsplaner och i vissa fall minskad produktion eller service.¹³

För att kompetensförsörjningen ska fungera krävs en bättre matchning mellan arbetssökande och lediga jobb, men också mellan de anställdas kompetens i relation till arbetsgivarnas efterfrågan. Ett centralt skäl till dagens kompetensbrist är att matchningen på arbetsmarknaden fungerar bristfälligt. Utbudet av arbetskraft motsvarar i många fall inte efterfrågan. Denna utveckling har gradvis försämrats sedan 2009.¹⁴

Rörlighet på arbetsmarknaden beskrivs ofta med begreppet mobilitet. Det kan handla om att flytta eller pendla till ett annat område för att ta ett nytt jobb (geografisk mobilitet), eller att byta yrke (yrkesmässig mobilitet). Yrkesbyten kan ske frivilligt, till exempel för att prova något nytt eller förbättra villkoren. De kan också vara nödvändiga vid uppsägning eller när yrkesroller förändras och kräver ny kompetens. Faktorer som ålder och utbildningsnivå påverkar mobiliteten. Äldre personer byter generellt yrke mer sällan, medan högre utbildning ökar sannolikheten för ett yrkesbyte.¹⁵

En rörlig arbetsmarknad skapar bättre förutsättningar för både individer och företag. När anställda byter arbetsplats kan det bidra till kunskapsöverföring och kompetensspridning, vilket i sin tur kan främja produktivitet, sysselsättning och innovation i mottagande företag.¹⁶ För individen innebär rörlighet möjlighet till utveckling, nya roller och ökad attraktionskraft på arbetsmarknaden.

Framtida kompetenser

I årets undersökning ombeds respondenterna ange vilka kompetenser de tror kommer att bli mer relevanta under de kommande tre åren. En majoritet, 57 procent, anser att kompetens relaterad till AI kommer att efterfrågas i större utsträckning (se figur 9). Skillnaderna mellan kvinnor och män, olika åldersgrupper samt mellan privat och offentlig sektor är små.

¹³ Svenskt Näringsliv (2024). Kompetens var god dröj och. Svenskt Näringsliv (2025). Företagens regionala utveckling

¹⁴ Karlson, N., Stern, C. & Uddén Sonnegård, E. (2021). Den svenska modellens framtid. Dialogos förlag.

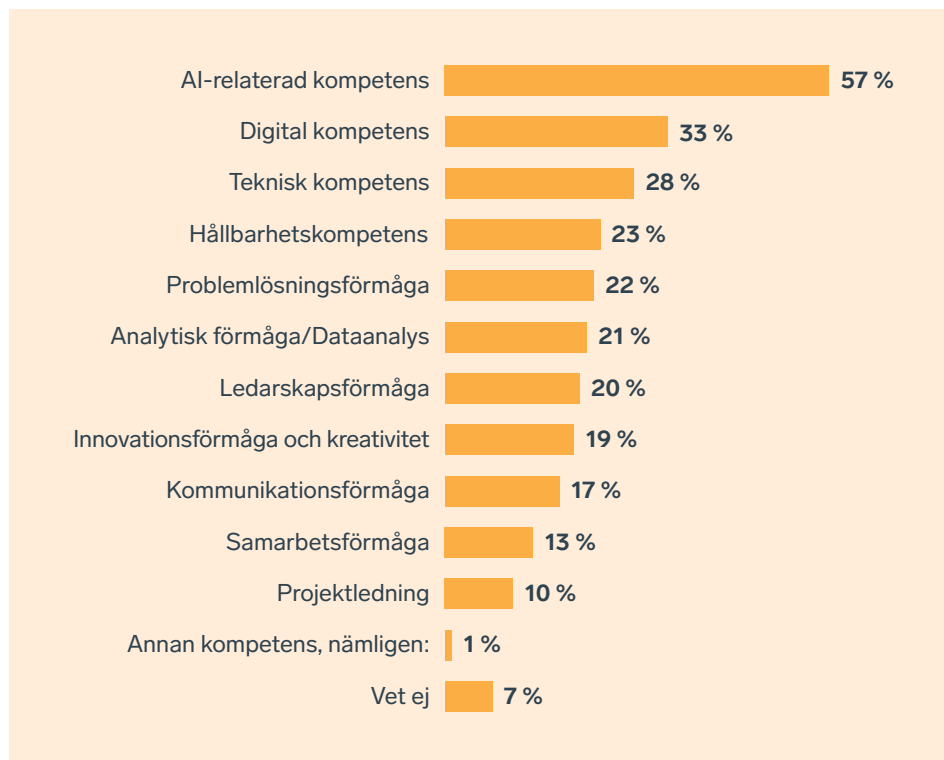
¹⁵ Arbetsförmedlingen (2022). Yrkesmobilitet på den svenska arbetsmarknaden. En analys av olika yrkesgruppers förutsättningar för rörlighet.

¹⁶ Tillväxtanalys (2020). Productivity effects of knowledge transfers through inter-firm labour mobility. Serial number: WP 2020:03.

Personer med eftergymnasial utbildning bedömer i högre grad än de med gymnasial utbildning att AI-kompetens kommer att öka i betydelse, en skillnad på åtta procentenheter. Även digital och teknisk kompetens bedöms få ökad betydelse. Fler män än kvinnor anser att teknisk kompetens kommer att bli viktigare, medan fler kvinnor än män bedömer att kompetens inom hållbarhet kommer att öka i betydelse.

Figur 9. Relevanta kompetenser inom tre år

Vilka av följande kompetenser tror du kommer bli mer relevanta inom de närmsta tre åren?

Bas: Samtliga 4036 intervjuer

Yrkesverksamma trivs på sitt arbete

Utöver att undersöka yrkesverksammas intresse för studier de kommande två åren ger Omställningsindikatorn även en bild av potentialen för rörlighet på arbetsmarknaden. De inledande frågorna i undersökningen handlar om i vilken grad yrkesverksamma trivs på sin nuvarande arbetsplats och hur de bedömer relevansen av sin kompetens om fem år.

En majoritet, 88 procent, uppger att de trivs med sitt arbete. Skillnaderna mellan privat och offentlig sektor, ålder, utbildningsnivå och bostadsort är små. En central faktor för trivsel är känslan av trygghet i att den egna kompetensen kommer att vara efterfrågad. Bland dem som upplever hög trygghet i detta avseende trivs nio av tio med sitt arbete, jämfört med sex av tio bland dem som inte gör det.

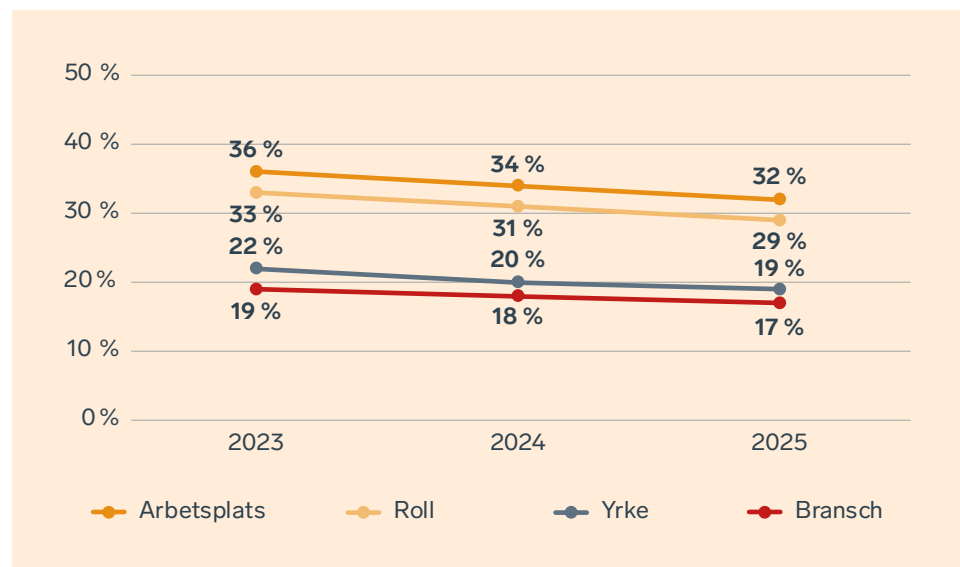
88 %
uppger att de trivs
med sitt arbete

Sannolikhet att byta arbetsplats, roll, yrke eller bransch

Andelen som uppger att de sannolikt kommer att byta arbetsplats, roll, yrke eller bransch har minskat något sedan 2023 (se figur 10). Sammantaget visar resultaten en svagt nedåtgående trend i arbetskraftens rörlighet, vilket kan indikera ökad stabilitet eller försiktighet på arbetsmarknaden. Minskad rörlighet kan bland annat hänga samman med ekonomisk osäkerhet, konjunkturläge eller begränsat antal lediga tjänster.

Figur 10. Sannolikhet att arbetsplats, roll, yrke och bransch.

Hur sannolikt är det att du kommer att byta följande inom de närmaste två åren?

Bas: Samtliga 4036 intervjuer

Cirka en tredjedel av respondenterna anger att det är sannolikt att de kommer att byta arbetsplats eller roll, medan nästan var femte kan tänka sig att byta yrke eller bransch. Det är framför allt yngre personer i åldersgruppen 27–38 år som uppger en högre sannolikhet att göra en förändring.

Skillnader mellan kvinnor och män är små när det gäller viljan att byta bransch eller yrke. Däremot är det betydligt fler, tre av fem, bland dem som uppger att de med hög sannolikhet kommer att söka omställningsstudiestöd som också planerar att byta bransch eller yrke. Det starka sambandet mellan intresse för stödet och planerad omställning indikerar att stödet kan fungera som en drivkraft för ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

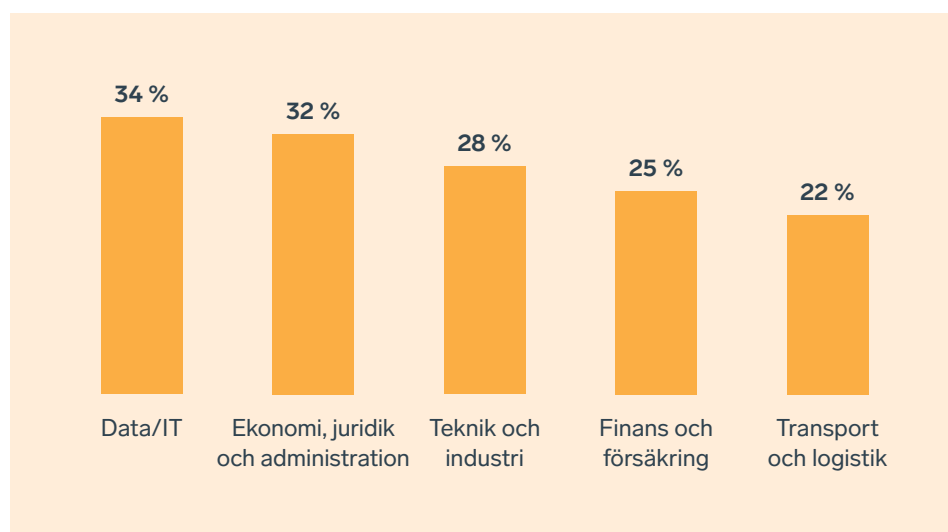
Vem vill byta yrke och vilka branscher lockar?

En av fem yrkesverksamma uppger att de sannolikt kommer att byta yrke inom de närmaste två åren (se figur 11). Det är vanligare bland yngre personer, där 25 procent kan tänka sig att byta yrke. Yngre kvinnor är något överrepresenterade, precis som tidigare år, men andelen har samtidigt minskat jämfört med 2024 och 2023. Av dem som planerar att byta yrke uppger 80 procent att de även kommer att byta bransch.

Andelen som kan tänka sig att byta yrke är 6 procentenheter lägre bland personer med examen från universitet eller högskola jämfört med dem med gymnasieexamen. Nio av tio yrkesverksamma som planerar att byta yrke är positivt inställda till omställningsstudiestödet och kan tänka sig att studera i närtid.

Data och IT är den mest attraktiva branschen bland dem som planerar att byta yrke (se figur 11). Ekonomi, juridik och administration är nu den näst mest attraktiva branschen bland yrkesväxlare. Skiftet kan spegla den ökade efterfrågan på digital kompetens och den växande roll som teknik spelar i de flesta branscher.

Figur 11. Topp fem branscher bland yrkesväxlare

Bas: De som kan tänka sig att byta yrke

Attraktiva sektorer och branscher

När det gäller rörlighet mellan privat och offentlig sektor är många yrkesverksamma positiva till att arbeta kvar i den sektor de redan tillhör. Generellt har 66 procent av de yrkesverksamma en positiv inställning till att arbeta i offentlig sektor, medan 84 procent är positiva till privat sektor. Bland dem som redan arbetar i privat sektor har, 92 procent en positiv bild av sin sektor. Även bland offentliganställda trivs en stor majoritet, 86 procent, med sin sektor. Det är dock vanligare att offentliganställda kan tänka sig att arbeta i privat sektor än tvärtom. Sju av tio offentliganställda är positiva till att arbeta i privat sektor, medan bara drygt hälften av de privatanställda är lika positiva till offentlig sektor.

De mest attraktiva branscherna bland yrkesverksamma år 2025 är ekonomi, juridik och administration, data och IT samt teknik och industri. Ungefär en tredjedel av de yrkesverksamma kan tänka sig att arbeta inom någon av dessa branscher (se figur 12).

Figur 12. Branscher yrkesverksamma kan tänka sig att jobba i.
Vilken/vilka av dessa branscher skulle du kunna tänka dig att jobba i?

Bas: Samtliga 4036 intervjuer

Det finns tydliga skillnader mellan kvinnor och män. Teknik och industri anges av 38 procent av männen och 17 procent av kvinnorna som en attraktiv bransch. Män uppger i högre utsträckning än kvinnor att de är positiva till att arbeta inom data och IT samt installation och underhåll. Skillnaden mellan könen är 15 till 17 procentenheter beroende på bransch. Kvinnor uppger i högre grad intresse för hälso- och sjukvård (25 procent jämfört med 10 procent bland män) samt vård och omsorg (20 procent jämfört med 6 procent bland män). Branscher som skog och lantbruk, livsmedel, handel samt hotell, restaurang och besöksnäring uppvisar små skillnader mellan könen.

Intresset för besöksnäringen, vård och omsorg, hälso- och sjukvård, transport och installation är relativt stabilt mellan åldersgrupper. En lägre andel äldre (50–60 år) än yngre (28–39 år) vill arbeta inom data och IT samt finans och försäkring.

Även mellan sektorer framträder tydliga skillnader. Branscher som i hög grad förknippas med offentlig sektor är mest attraktiva bland personer som arbetar där, främst utbildning och pedagogik, följt av ekonomi, juridik och administration, hälso- och sjukvård samt vård och omsorg. I privat sektor uppger flest att de är intresserade av teknik och industri, data och IT, ekonomi, juridik och administration samt finans och försäkring.

Vad som gör en bransch eller arbetsgivare attraktiv kan variera, men enligt Randstad Employer Brand Research 2025 toppar attraktiva löner och förmåner listan för svenskarna. Därefter följer kriterier som en trevlig arbetsmiljö, en bra balans mellan jobb och fritid samt långsiktig anställningstrygghet.

Avbildade personer har inte något med innehållet i rapporten att göra

Slutord och policyförslag

God potential – men reformer behövs

Det är långsiktigt ohållbart att Sverige har en svag BNP-utveckling, otillräcklig produktivitetsutveckling och konstant kompetensbrist inom flera områden. Kompetensförsörjningen kan inte lösas av en enskild part eller med en enskild reform. Flera delar behöver samordnas, och samverkan mellan olika aktörer är nödvändig.

Livslångt lärande är centralt för kompetensförsörjning, arbetsmarknadens anpassningsförmåga och samhällets långsiktiga utveckling, särskilt med tanke på digitaliseringens utmaningar. Årets resultat visar att arbetsmarknaden står inför både utmaningar och möjligheter när det gäller rörlighet och attraktionskraft inom olika branscher.

Undersökningen indikerar en tendens till minskad rörlighet på arbetsmarknaden i Sverige under perioden 2023–2025. Yrkesverksamma verkar mer benägna att stanna kvar i sin nuvarande situation och är något mindre intresserade av att studera och byta jobb eller bransch, vilket kan tyda på ökad försiktighet i samband med den svagare konjunkturen och den osäkra omvärlden.

Omställningsindikatorn visar samtidigt att majoriteten av de yrkesverksamma är intresserade av att studera och stärka sin kompetens, precis det som omställningsstudiestödet syftar till att stödja. Stödet har därmed god potential att underlätta livslångt lärande och öka rörligheten på arbetsmarknaden, även om behovet av omställning fortfarande är större än vad stödet täcker.

Tillgången till rätt kompetens är avgörande för både privat och offentlig sektor, och utgör en förutsättning för hög kvalitet, fortsatt utveckling och tillväxt i hela landet. Vad som gör en kurs eller utbildning attraktiv kan variera, men resultaten visar behovet av reformer som stärker kvalitet, relevans och tillgänglighet i hela utbildningssystemet.

Omställningsindikatorn belyser vilka utbildningsinriktningar yrkesverksamma är intresserade av inom komvux, yrkeshögskola samt universitet och högskolor. Dessa intressen överensstämmer i stor utsträckning med arbetsmarknadens behov. Resultaten understryker även vikten av att erbjuda flexibla utbildningsformer och anpassade studietakter, så att fler yrkesverksamma kan delta. Det gynnar både företagens kompetensförsörjning och individens ställning på arbetsmarknaden.

Svenskt Näringslivs policyförslag

Högskolepolicy

Högskolan är central för näringslivets kompetensförsörjning och möjliggör livslångt lärande samt omställning. Omställningsstudiestödet, som beräknas omfatta 44 000 studerande per år när det är fullt utbyggt, innebär en ökad efterfrågan från yrkesverksamma som vill stärka sin framtida ställning på arbetsmarknaden.

Undersökningen bekräftar CSN:s statistik, det vill säga att många yrkesverksamma avser att använda omställningsstudiestödet för studier vid universitet och högskola. Högskolans resurstilldelningssystem behöver därför skapa långsiktiga förutsättningar för livslångt lärande och erbjuda ett tillgängligt, relevant, flexibelt och uppdaterat utbildningsutbud i samverkan med näringslivet för yrkesverksamma.

Tillsättandet av en statlig interdepartemental utredning 2024 om en ”särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma” var därför ett välkommet steg. Uppdraget omfattade att lämna förslag på hur en sådan modell bör utformas med hänsyn till den privata sektorns kompetensbehov.¹⁷

För att stärka högskolans förmåga att bidra till livslångt lärande och näringslivets kompetensbehov vill Svenskt Näringsliv att:

- det införs krav i högskolelagen på att utbildning vid universitet och högskolor ska dimensioneras efter studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov samt ha ett relevant innehåll,
- utredningen om en särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma implementeras, med hänsyn till de justeringar parterna föreslagit i sitt gemensamma remissvar.¹⁸ Modellen bör även följas upp och utvärderas samt
- systemet för resurstilldelning i högre utbildning görs om så att fler anslag går till utbildningar som leder till jobb och har nära samarbete med näringslivet.

Policyförslag för utveckling av yrkeshögskolan

Yrkeshögskolan är en viktig utbildningsform för näringslivets kompetensförsörjning och utgör en effektiv väg för både yrkesväxling och kompetensutveckling. Den eftergymnasiala yrkesutbildningen är i dag alltmer efterfrågad, både av företag som rekryterar och av individer som vill byta yrke eller stärka sin ställning på arbetsmarknaden.

För att yrkeshögskolan även framöver ska kunna möta företagens och individernas behov vill Svenskt Näringsliv att:

- yrkeshögskolans särart och funktionssätt bevaras, där arbetsmarknadens kompetensbehov fortsatt styr utbudet.
- expansionen av yrkeshögskolan fortsätter med fokus på bibehållen kvalitet och goda resultat inom både program och kurser.

¹⁷ Särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma (U2024:C).

¹⁸ <https://www.regeringen.se/contentassets/892bbfd3e4437bb4bb598e0611e039/svenskt-naringsliv.pdf>

- för att stärka möjligheten för fler att läsa kurser och kurspaket inom yrkes-
högskolan bör tidpunkten då beslut om kursutbud inom yrkeshögskolan ske i
samband med tidpunkten för ansökning av omställningsstudiestödet.
- nationell yrkesutbildning (NY), piloten med yrkesutbildning på gymnasial nivå,
får samma villkor, principer och förutsättningar som yrkeshögskolan.

Policyförslag för utveckling av komvux/yrkesvux

Yrkesutbildning på gymnasial nivå är den mest efterfrågade utbildningsbakgrunden när näringslivet rekryterar. Därför behöver det finnas ett brett utbud av yrkes-
utbildningar som motsvarar näringslivets behov och som är tillgängliga för individer
i hela landet.

Yrkesutbildningar på gymnasial nivå erbjuds inom ramen för regional yrkesinriktad
vuxenutbildning i komvux (även kallad yrkesvux). Yrkesvux har potential att i högre
grad bidra till kompetensförsörjning och omställning. Utbildningsformen kan bli mer
effektiv genom att erbjuda ett bredare utbud av yrkesutbildningar och genom att ge
personer med goda förutsättningar för studier bättre tillgång till dessa utbildningar.

För att bättre möta kompetensbehoven och stärka tillgängligheten, kvaliteten och
attraktiviteten i dessa utbildningar vill Svenskt Näringsliv att:

- ett utökat och breddat utbud av gymnasial yrkesutbildning som svarar mot
arbetslivets kompetensbehov.
- ett stärkt fokus på kvalitet och attraktivitet där branscherna har stort inflytande
över innehåll och genomförande i utbildningen.
- nya urvalsbestämmelser som ger yrkesverksamma stärkt tillgång till yrkes-
utbildning i komvux.

För att omställningssystemet ska fungera väl krävs också att kännedomen om
omställningsstudiestödet ökar, och att ansökningsprocessen kortas. Det är viktigt
att ansvariga myndigheter ges förutsättningar att handlägga stödet effektivt. Långa
handläggningstider riskerar annars att leda till att personer som antas till utbildningar
tvingas tacka nej. Sverige har inte råd att kompetensbristen förvärras. Ett väl-
fungerande omställningssystem är viktigt både för individers och företags framtid.

Referenser

Arbetsförmedlingen (2022). Yrkesmobilitet på den svenska arbetsmarknaden. En analys av olika yrkesgruppers förutsättningar för rörlighet.

Arbetsförmedlingen (2024). Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2024 – Utvecklingen på arbetsmarknaden 2024–2026.

Arbetsförmedlingen (2025). Arbetsmarknadsutsikterna våren 2025 – Utvecklingen på arbetsmarknaden 2025–2026.

Cedefop (2023). Skills in transition, The way to 2035.

CSN (2025). Studiestödet 2024 – en uppföljning av studiestödets utveckling och effekter.

Europeiska kommissionen (2020). EU-skills agenda. Europeiska kompetensagendan för hållbar konkurrenskraft, social rättvisa och motståndskraft.

Europeiska kommissionen (2021). Labour Markets and the Green Transition: a practitioner's guide to the task-based approach.

Myndigheten för yrkeshögskolan (2025). Statistik årsrapport 2025. Diarienummer: MYH 2024/5212.

Myndigheten för yrkeshögskolan (2025). Årsredovisning 2024.

OECD (2019). Skills Strategy 2019. SKILLS TO SHAPE A BETTER FUTURE

OECD (2023). The Future of Work”. <https://www.oecd.org/en/topics/future-of-work.html>.

Karlson, N., Stern, C. & Uddén Sonnegård, E. (2021). Den svenska modellens framtid. Dialogos förlag.

SCB (2023). Personalutbildning i företagen 2020.

Skolverket (2025). Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2024.

Svenskt Näringsliv (2024). Kompetens var god dröj. Skolverket (2025). Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2024. Rekryteringsenkäten 2023/2024.

Svenskt Näringsliv (2025). Företagens regionala utveckling.

Tillväxtanalys (2020). Productivity effects of knowledge transfers through inter-firm labour mobility. Serial number: WP 2020:03.

